

TOELICHTING bij het besluit tot vaststelling van een beschermd stadsgezicht ex artikel 20 van de Monumentenwet te MEDEMBLIK, gemeente Medemblik.

Het beschermde stadsgezicht omvat het op de bijgevoegde kaart (Rijksdienst voor de Monumentenzorg tek. nr. 242) door een stippellijn omgrensde gebied.

Het zuidelijk gedeelte van de stadskern van Medemblik is uit een oogpunt van historisch stedschoon van grote waarde. Het gelaat van de stad is nog steeds op de haven gericht; door de verschillende gave elementen kan men daar het karakter van de vroegere zeestad op uitstekende wijze leren kennen.

De inmiddels opnieuw gerestaureerde burcht neemt in dit havenkwartier, als enig overgebleven voorbeeld van de door de Hollandse graven in West-Friesland gestichte dwangburchten een zeer belangrijke plaats in. In niet geringe mate draagt het gebouw door zijn unieke historische en bouwkundige betekenis bij tot de waarde van het te beschermen stadsgezicht.

Ofschoon de havens binnen een tijdsbestek van 40 jaren werden gegraven en dicht bijeen zijn gelegen, is het karakter ervan verschillend. De Oosterhaven is vrij smal en staat in open verbinding met de nog steeds in zee (thans IJsselmeer) gelegen havendammen. Het water wordt omgeven door kade en keermuren, met aan de stadszijde de op twee niveaus gelegen Havenstraat, die ten dele van een boombeplanting is voorzien. De bebouwing rondom wordt enerzijds gevormd door de burcht en de door tuinen onderbroken bebouwing langs het Achtereiland, anderzijds door het schilderachtige aaneengesloten huizenfront aan de stadszijde. Het verschil in parcellering en perceelgrootte en de afwisseling tussen top- en lijstgevels verleent aan laatstgenoemde gevelwand, waarvan vele oudheidkundig waardevolle panden deel uitmaken, een zeer aantrekkelijk aanzien. Verwacht mag worden, dat het stedebouwkundig plan van het noordelijk aangrenzende, te saneren stadsgedeelte zodanig zal worden samengesteld, dat het geen schadelijke invloed op het aspect van de haven zal gaan uitoefenen.

Behoort bij het besluit van de Ministers van
Cultuur, Recreatie en Maatschappelijk Werk
en van Volkshuisvesting en Ruimtelijke
Ordening

van 29 AUG. 1968
Q.K.N. nr. 145380 III

In vergelijking met de vrij intieme Oosterhaven is de Westerhaven veel ruimer. Zij heeft gedurende een korte periode als dok dienst gedaan. In verband hiermede werd tussen beide havens een schipsluis aangebracht, die inmiddels weer verdwenen is maar waarvan de sporen nog zichtbaar zijn.

Niet alleen de haven heeft aanzienlijke afmetingen, maar ook de schaal van de aangrenzende bebouwing is groter dan elders in de stad. Juist hierdoor is de onderlinge harmonie van de verschillende, het beeld bepalende, elementen bewaard gebleven. De deftige en stijlvolle, soms grote behuizingen, die merendeels dateren uit de bloeiperiode van de stad en ook nu nog getuigen van de vroegere welstand, vormen tezamen de monumentale gevelwand aan de stadszijde. Hiertegenover staan op het ruime terrein tussen de haven en de uit 1632 daterende stadsbuitengracht de voormalige gebouwen van de Landswerf, waarin thans het Provinciaal Ziekenhuis is ondergebracht. De westelijke begrenzing van het havenbassin wordt voorts gevormd door de bebouwing langs de zgn. Turfhoek, waarvan niet de individuele kwaliteit, maar meer het totale beeld van belang is.

De Pekelharinghaven, die wat haar afmetingen betreft ligt tussen de beide andere, is ten dele gedempt en drooggemalen. Op de bodem van dit zuidelijk van de Oosterhaven gegraven bassin zijn thans sportvelden aangelegd. Aan de noord- en zuidkant wordt nog steeds op de vrijwel oorspronkelijke verkaveling een bebouwing aangetroffen met de gevels op de haven gericht. Van de admiraliteitsgebouwen aan de oostelijke zijde is het laatste restant enige jaren geleden afgebroken, waarbij het hierdoor vrijgekomen terrein in het geplantsoeneerde bolwerk is opgenomen. Door de diepgelegen sportvelden en de beschreven bouwstroken, waarin langs het Vooreiland verscheidene panden van oudheidkundige waarde voorkomen, is het karakter van de vroegere haven nog duidelijk kenbaar gebleven.

Een ander onderdeel, dat in het beschermd gebied van grote waarde is, wordt gevormd door het Achterom, het enige nog aanwezige grachtje, gelegen achter het bouwblok aan de Westerhaven.

Het vormt de zuidelijke begrenzing van het stadsplan van voor 1599. De eenvoudige bebouwing en de boombeplanting ter weerszijden van de onlangs gerestaureerde kademuren verlenen aan het geheel een grote schoonheidswaarde. Daarbij zijn vooral de zeldzame werfjes in de grachtmuren van bijzondere historische betekenis. De toenemende belangstelling voor Medemblik als havenstad voor vele zeil- en motorjachten, vormt een dringende aansporing te zorgen dat het specifieke karakter van het beschermde gebied ook in de toekomst zal blijven voortbestaan.